

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Ekspedisjonskontoret
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

17/2622

11. august 2017

Svar på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 1452/2017 fra representanten Svein Flåtten - Beregning av pensjon

Storingsrepresentant Svein Flåtten har stilt følgende spørsmål til skriftlig besvarelse:

"Jeg ber om beregning på hvor mye lenger en person, som med dagens regler har opptjent akkurat nok til å gå av med pensjon ved fylte 62 år, må stå i arbeid for å ta ut pensjon fra fylte 67 år, dersom reallønnsveksten anslås hhv. 0,5, 1, 1,5 og 2 pst. høyere enn hva den viser seg å bli, og med utgangspunkt i at delings- og forholdstall beregnes som i dag, men at vilkårsprøvingen legges om slik at fremskrivingen av pensjon for den som går av tar utgangspunkt i anslag for fremtidig lønns- og prisvekst?"

Svar:

Jeg legger til grunn at spørsmålet har sin bakgrunn i Arbeiderpartiets utspill om å endre gjeldende reguleringsregler til at pensjoner under utbetaling skal reguleres med et gjennomsnitt av pris- og lønnsveksten.

Etter gjeldende regler reguleres pensjon under utbetaling med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Pensjonskommisjonen foreslo i sin tid at pensjonene skulle reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisvekst. Det var også slik reguleringsprinsippet ble formulert i det brede pensjonsforliket på Stortinget i 2005. Da lovforslag om ny alderspensjon i folketrygden ble lagt frem i 2009, ble dette konkretisert til regulering med lønnsvekst med et fratrekk på 0,75 prosent. Dette ble gjort ut fra en vurdering av at de to måtene å regulere pensjonen på forventningsvis vil gi om lag samme pensjonsregulering over tid, samt at å regulere med lønnsveksten fratrukket 0,75 prosent hadde en rekke pensjonssystemmessige fordeler, ikke minst knyttet til den såkalte vilkårsprøvingen.

Det er et vilkår for å kunne ta ut pensjon før 67 år at pensjonen ved 67 år minst tilsvare minste pensjonsnivå. Minste pensjonsnivå reguleres med lønnsveksten, justert for effekten av levealdersjusteringen i reguleringsåret. Dette gir normalt en noe gunstigere utvikling i minstenivået enn i inntekstpensjon under utbetaling. Ved uttak før 67 år, fremskrives derfor pensjonen på uttakstidspunktet for å sikre at den ved 67 år minst tilsvare minste pensjonsnivå (vilkårsprøving). I og med at minstepensjonen som nevnt reguleres noe bedre enn inntekstpensjonen, innebærer dette at pensjonen ved uttak må være noe høyere enn minste pensjonsnivå ved uttakstidspunktet.

Effekten av levealdersjusteringen som inngår i reguleringen av minste pensjonsnivå fremkommer ved å multiplisere med forholdet mellom delingstallet for 67-åringer i året før reguleringsåret og delingstallet for 67-åringer i reguleringsåret. Delingstallene fastsettes med endelig virkning det året et årskull fyller 61 år. Delingstallene er dermed kjent før første mulige uttakstidspunkt. I beregningen av delingstallene er det tatt hensyn til at pensjon under utbetaling skal reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent. Reguleringsfaktoren inngår multiplikativt, jf. Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), boks 8.1, jf. boks 5.1. Dette innebærer at delingstallene beregnes uten å gjøre anslag på fremtidig lønnsvekst.

Når pensjon under utbetaling reguleres med lønnsveksten fratrukket en fast faktor og minste pensjonsnivå reguleres med lønnsveksten fratrukket en annen fast faktor (effekten av levealdersjusteringen), vil også forholdet mellom regulering av pensjon under utbetaling og regulering av minste pensjonsnivå være uavhengig av lønnsveksten. Dette gjør at en med sikkerhet kan avgjøre om vilkåret for tidliguttak er oppfylt, altså hvor mye høyere pensjonen på uttakstidspunktet må være for at pensjonen ved 67 år med sikkerhet minst vil tilsvare minste pensjonsnivå.

Med Arbeiderpartiets forslag om å erstatte gjeldende reguleringsregler med regulering med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten, brytes denne konsistensen i pensjonssystemet. En reallønnsvekst på 1,5 prosent gir om lag samme resultat med gjeldende regler og med Arbeiderpartiets forslag. Ved avvik mellom anslått og faktisk reallønnsvekst, vil Arbeiderpartiets forslag medføre at en i fremskrivningen av pensjonen ved tidliguttak ikke treffer minste pensjonsnivå ved 67 år.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har beregnet effekten på muligheten for tidliguttak av at regulering av pensjon under utbetaling baseres på et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten og vilkårsprøvingen baseres på prognoser for reallønnsveksten fram til 67 år. Det er tatt utgangspunkt i en person født i 1963 (62 år i 2025) som akkurat oppfylder vilkåret for å ta ut alderspensjon ved første mulighet med gjeldende reguleringsregler. Det er lagt til grunn at vedkommende har 40 opptjeningsår ved 62 år, og at ny opptjening dermed utgjør 1/40 per år. Det er videre lagt til grunn at delingstall og forholdstall holdes uendret, slik at årlig alderspensjon på uttakstidspunktet blir den samme enten pensjon under utbetaling reguleres som i dag eller med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten. Det er lagt til grunn at personen utelukkende har inntekstpensjon.

Tabell 1 oppsummerer effektene av at gjeldende regler for regulering av pensjon erstattes med regulering med gjennomsnittet av pris- og lønnsveksten, med de ulike forutsetninger om reallønnsvekst og forutsatt at vilkårsprøvingen baserer seg på prognoser for fremtidig lønnsvekst. Tallene i tabellen viser hvor mange måneder en pensjonist må utsette uttaket.

Arbeiderpartiets modell vil som nevnt gi omlag samme resultat for vilkårsprøvingen som i dag dersom prognosen for reallønnsveksten er 1,5 prosent. Tabellen viser konsekvensene av at prognosene er henholdsvis 0,5, 1,0, 1,5 og 2,0 prosentpoeng høyere enn 1,5 prosent, det vil si henholdsvis 2,0, 2,5, 3,0 og 3,5 prosent. Dersom faktisk reallønnsvekst likevel skulle vise seg å bli 1,5 prosent, og at lønnsvekst som ble lagt til grunn i vilkårsprøvingen i ettertid viser seg å ha blitt anslått for høyt, har tidligst mulig pensjonsuttak blitt senere enn dersom man anslagene hadde vært riktige. Tallene i tabellen kan da leses som antall måneder personen har måttet utsette uttaket sammenlignet med en situasjon der lønnsveksten korrekt hadde blitt anslått til 1,5 prosent, for forskjellige nivåer på anslått reallønnsvekst.

Det gjøres oppmerksom på at dersom Arbeiderpartiets forslag til nye reguleringsregler skulle gjennomføres, må det foretas en inngående vurdering av om, og i så fall på hvilken måte, prognoser for fremtidig lønns- og prisvekst skal legges til grunn i vilkårsprøvingen for pensjonsuttak før 67 år.

Tabell 1. Antall måneder en person født 1963 må utsette uttaket utover 62 år ved Arbeiderpartiets forslag, etter prognose for reallønnsvekst. Gitt at personen akkurat oppfyller vilkåret ved 62 år med dagens reguleringsregler.

Reallønnsvekst	Antall måneder uttaket må utsettes
2,0 %	2
2,5 %	4
3,0 %	6
3,5 %	7

Med hilsen

Anniken Hauglie